GEZOND EN FIT

Aanpak voor een gezonde leefstijl in Arnhem

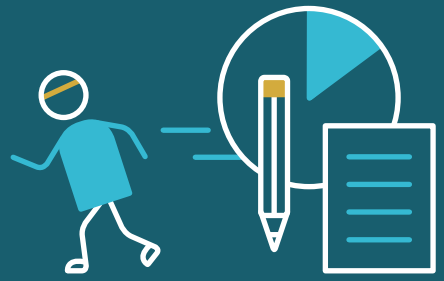

Voorwoord

Nog geen 100 jaar geleden was sporten typisch iets voor de elite. Die kon het zich veroorloven om te gaan voetballen, tennissen of wielrennen in plaats van te werken.

Die tijd ligt inmiddels al ver achter ons, gelukkig. Arnhem heeft intussen vele sportlocaties. Voetbal, tennis, fitness, volleybal, turnen, atletiek, wielrennen, zwemmen, klimmen, schermen, vechtsporten, je kunt het zo gek niet bedenken of er is een plek waar je dat in Arnhem kunt doen. Je kunt kiezen uit meer dan 300 sportverenigingen. En natuurlijk hebben we sporticonen als Vitesse en Sportcentrum Papendal.

Nu denken de meeste mensen bij sport vooral aan een leuke vrijetijdsbesteding. Iets wat je kunt doen om je zinnen eens lekker te verzetten. Alleen, of in teamverband. Dit klopt helemaal. Toch is sporten veel meer dan dat. Het hoort bij een gezonde levensstijl en houdt je gezond en fit. Dat is nu precies waarom wij dit als gemeente zo belangrijk vinden.

Sporten verkleint de kans op hart- en vaatziekten, diabetes, depressieve klachten, borstkanker, darmkanker, geestelijke achteruitgang en dementie. Het zorgt ervoor dat je niet teveel stilzit. Gewoon elke week een paar uur sporten is genoeg. Mensen die regelmatig sporten, komen minder vaak bij de dokter. Zo simpel is het.

En dat is voor de gemeente ook heel fijn. Niet alleen omdat de inwoners dan een leuke tijdsbesteding hebben, maar ook omdat ze gezonder leven. Met als gevolg: minder kosten voor de zorg. Mensen die niet sporten, doen immers veel sneller en vaker een beroep op de zorg.

Vandaar dit plan ‘Gezond en Fit’ met onze ambities voor gezondere en fittere Arnhemmers. Wat het zo bijzonder

Voorwoord

maakt, is dat we steeds meer partijen betrekken om meer bewegen te stimuleren, zoals de beheerders van de openbare ruimte, zorginstellingen, het Sportbedrijf, de wijkteams, het onderwijs en het bedrijfsleven. Een kansrijke start voor onze jeugd begint immers bij een gezonde levensstijl, waarin bewegen en sport een grote rol spelen.

Onze ambities zijn groot, we willen:

1 **Overgewicht terugdringen**
2 **Een rookvrije generatie**
3 **Minder alcohol- en middelengebruik**

Dat doen we niet alleen, maar samen met de vele partners uit de regio en de stad. En vooral met de bewoners zelf. We hopen dat we steeds meer Arnhemmers aan het sporten krijgen. Dat kost de gemeente minder aan zorgkosten, het is gezond en bovenal ook leuk!

Jan van Dellen
Wethouder Sport

Roeland van der Zee
Wethouder Zorg

INHOUD

1 Doel van het plan gezond en fit 5

2 Landelijk, provinciaal en regionaal beleid 16

3 Een leven lang gezond en fit 27

4 Een gezonde leefomgeving 50

5 Verantwoord middelengebruik 63

6 Met wie doen we dit? 71

7 Wat hebben we hier voor nodig? 82

1 DOEL VAN HET PLAN GEZOND EN FIT

1 DOEL VAN HET PLAN GEZOND EN FIT

Een goede gezondheid is de basis voor een gelukkig leven en daarmee de basis voor participatie van inwoners in onze maatschappij. Daarom vinden wij dat alle Arnhemmers gelijke kansen moeten krijgen om te sporten, bewegen en hun gezondheidspotentieel zo goed mogelijk te benutten. Dit betekent dat elke Arnhemmer de mogelijkheden moet hebben om zichzelf een gezonde leefstijl eigen te maken en zich deze vaardigheden zo jong mogelijk aan te leren.

Hierbij willen we oog hebben voor mensen voor wie dit geen vanzelfsprekendheid is. Een goed ingerichte leefomgeving, met oog voor gezondheid en beweging, is hiervoor een belangrijke voorwaarde.

1.1 DOEL VAN HET PLAN

We weten uiteraard al jaren dat het goed is om **veel te bewegen, gezond te eten en niet te roken**. Het directe verband met wat een gezonde leefstijl oplevert voor het individu, de maatschappij en de overheid was echter moeilijk te leggen.

Uit onderzoek blijkt dat een gezonde leefstijl, naast het belang voor het individu, ook maatschappelijke impact heeft. Er is een directe relatie tussen leefstijl en de zorgkosten. Dat maakt investeren in preventie, vooral in deze tijd rondom discussie over alsmaar oplopende zorgkosten, nog interessanter.

Het is een illusie om te denken dat **investeren in preventie** een oplossing is voor de uitdagingen waar de (jeugd)zorg op dit moment mee te maken heeft. Wel kan investeren in preventieve maatregelen er op de **lange termijn** voor zorgen dat er minder inwoners gebruik gaan maken van zorg. Effecten gericht op het veranderen naar en stimuleren van een gezonde leefstijl zullen pas zichtbaar zijn op de lange termijn.

Dit plan is niet alleen bedoeld om te **enthousiasmeren** en te informeren over de plannen die we hebben, maar ook om het **belang** te duiden van investeren in preventie in relatie tot gezondheid(zorg) van onze inwoners. Het stuk schept **kaders** voor onze inzet de komende jaren en helpt daarmee om gerichte keuzes te maken. De gemeente kan de in dit plan geschetste ambities niet alleen behalen.

Daarvoor hebben wij allerlei **partners uit de stad en regio** nodig; de provincie Gelderland, de regiogemeenten, de grotere subsidiepartners (sportbedrijf Arnhem, VGGM (GGD), sportverenigingen, sportaanbieders, zorgpartners, verzekeraars, bedrijven en de **inwoners** zelf.

1.1 DOEL VAN HET PLAN

Bij ons streven naar gezonde en fitte inwoners richten we ons vooral op:

1. **Meer inwoners voldoen aan de beweegnorm**
2. **Minder inwoners hebben overgewicht**
3. **Het terugdringen van problematisch alcohol- en middelengebruik**
4. **Een rookvrije generati**
5. **Een kansrijke start**

HOE

Investeren in preventieve maatregelen zodat we op de lange termijn ervoor zorgen dat er minder inwoners gebruik gaan maken van zorg.

MET WIE?

Samen met partners uit stad en regio.

1.2 LEESWIJZER

Het huidige beleid is verankerd in de Sportvisie uit 2011 en het Uitvoeringsprogramma gezondheid Arnhem uit 2013. Het is nodig is dat we **integraler** naar het onderwerp 'gezonde leefstijl' kijken en de verbinding maken tussen **bewegen** (sport), **publieke gezondheid** en andere **beleidsterreinen** (zoals openbare ruimte). Daarom hebben we bewust gekozen voor een **gezamenlijk plan**, in plaats van een aparte nieuwe sportvisie of een aparte nota publieke gezondheid.

Onze koers

Een plan waarin de koers voor de komende jaren wordt uitgezet. Een koers waarbij het accent wordt gelegd op een gezonde leefstijl en wat er de komende jaren meer of anders nodig is om een gezonde leefstijl te bevorderen. We beginnen niet op nul. Er zijn de afgelopen tijd al de nodige stappen gezet. Deze bouwen we uit en bestendigen we.

Dit plan is geen uitputtend overzicht van de taken en inzet op het gebied van sport en gezondheid. Het plan geeft een doorkijk van de belangrijkste interventies op het snijvlak van bewegen en publieke gezondheid. Niet alle interventies en/of partners worden in dit plan genoemd. Vanzelfsprekend blijven we ook inzetten op de de meer vaste onderdelen, zoals bijvoorbeeld de sportaccommodaties en de controles bij het consultatiebureau. Hierbij houden we de basis goed op orde.

1.2 LEESWIJZER

In dit stuk nemen we u mee in de landelijke en lokale ontwikkelingen en trends, in de toenemende urgentie om als gemeente in te zetten op preventie, in de speerpunten die wij lokaal hebben als ook in wat wij hierin concreet de komende jaren gaan doen. We zien uitdagingen op beweeg- en gezondheidsgebied, maar ook zeker genoeg kansen om met deze uitdagingen aan de slag te gaan.

In het Arnhems beleid geven we een vervolg aan eerder ingezet beleid waar dit succesvol is gebleken.

Verspreid over dit plan wordt regelmatig het woord sporten gebruikt. Dit kunt u ook lezen als bewegen. Of inwoners nu vaker de fiets pakken, recreatief wandelen of aan een triatlon meedoen, maakt niet uit. Het draagt allemaal bij aan een gezonde leefstijl. We maken in dit plan dan ook geen onderscheid tussen de twee.

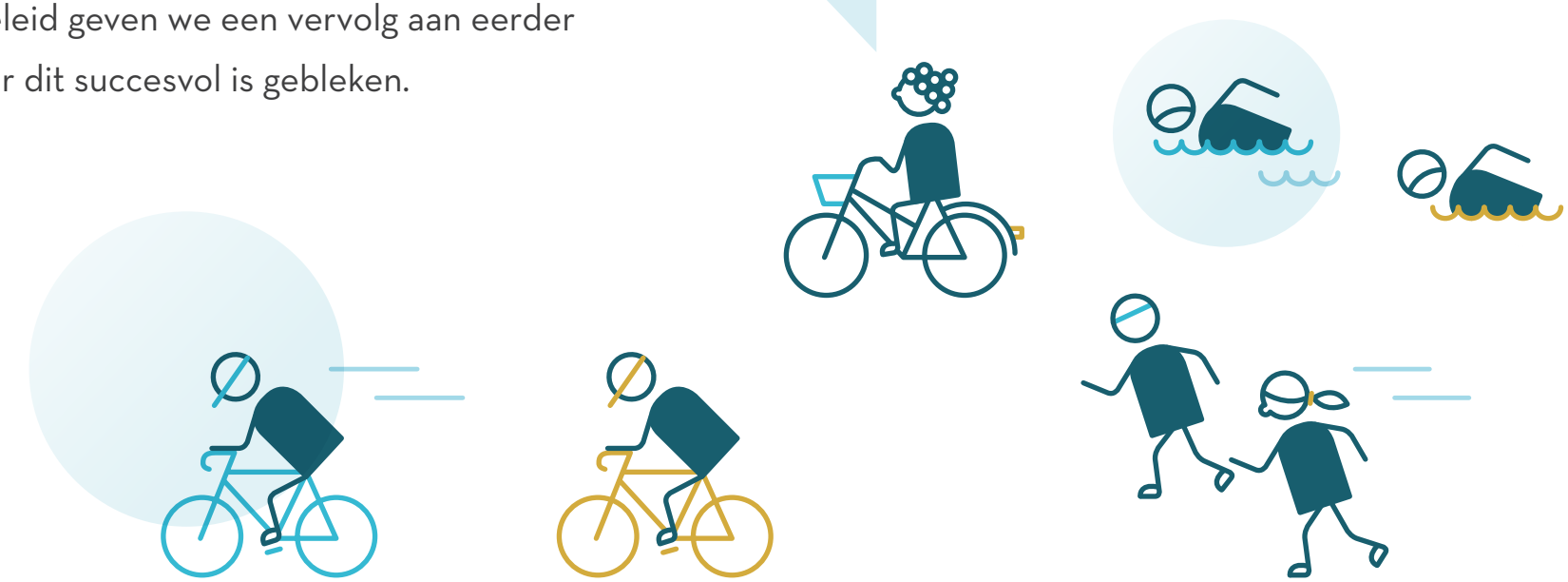

1.3 URGENTIE VAN PREVENTIE

Het tegengaan van inactiviteit onder Arnhemmers is niet alleen goed voor de Arnhemmer zelf, maar ook voor de stad: minder zorgkosten, meer aanleidingen voor sociale contacten ter bestrijding van eenzaamheid, meer saamhorigheid, meer vrijwilligers en meer tolerantie.

De gemeente Arnhem heeft een belangrijke taak en verantwoordelijkheid in het kader van de publieke gezondheidszorg voor haar inwoners. Een verantwoordelijkheid die enkel groter is geworden sinds de decentralisatie van zorgtaken in het sociaal domein naar gemeenten in 2015 (invoering Wmo 2015 en Jeugdwet). Om, met het oog op de toekomst, de gezondheidsproblemen van onze inwoners en de daarbij behorende kosten zoveel mogelijk te beperken is het belangrijk om in te zetten op preventie.

Dit doen wij onder andere door in te zetten op **meer beweging** en het bevorderen van een **gezondere leefstijl** van onze inwoners. Inzet op deze thema's heeft niet enkel een betere fysieke gezondheid tot gevolg en daarmee een minder grote kans op gezondheidsproblemen, maar draagt ook bij aan de mentale gezondheid van onze inwoners. Een voorbeeld is de sociale impact die bewegen voor ouderen kan hebben op het aantal oudere inwoners dat zich eenzaam voelt.

Een aantal zorgwekkende trends die we signaleren, zoals een toenemende mate van **overgewicht**, maar ook **eenzaamheid** onder onze inwoners, maakt het noodzaak dat we aandacht blijven geven aan preventie. Met de voorspelde sterke groei van de stad is het belangrijk om hier in de toekomst in te investeren. Binnen de gemeente dragen verschillende beleidsterreinen bij op het gebied van preventie van gezondheidsproblemen. Dat komt omdat de oorzaken van de gezondheidsproblemen vaak complex zijn. Simpel gezegd: de redenen dat iemand met bijvoorbeeld een burn-out thuis op de bank zit kunnen legio zijn.

1.3 URGENTIE VAN PREVENTIE

Beleidsterreinen betrokken bij Gezond en Fit.

Uit onderzoek blijkt echter dat een gezonde leefstijl een sterk positief effect heeft op gezondheid, individuele ontwikkeling, participatie, zelfredzaamheid, welbevinden en sociaal isolement.

Een gezonde leefstijl is als het ware de basis die op orde moet zijn om gezondheidsproblemen zoveel mogelijk te voorkomen en te kunnen participeren in de maatschappij.

We kiezen er voor om in dit plan sport- en gezondheidsbeleid te combineren en vanuit die disciplines onze bijdrage te leveren aan andere beleidsterreinen. In die zin heeft dit plan een selectieve focus op bewegen en gezonde leefstijl, maar maakt het plan onderdeel uit van een bredere inzet op het welzijn van onze inwoners.

Aanpak plan Gezond en Fit

Betrokken beleidsterreinen

Gezamenlijk plan Gezond en Fit

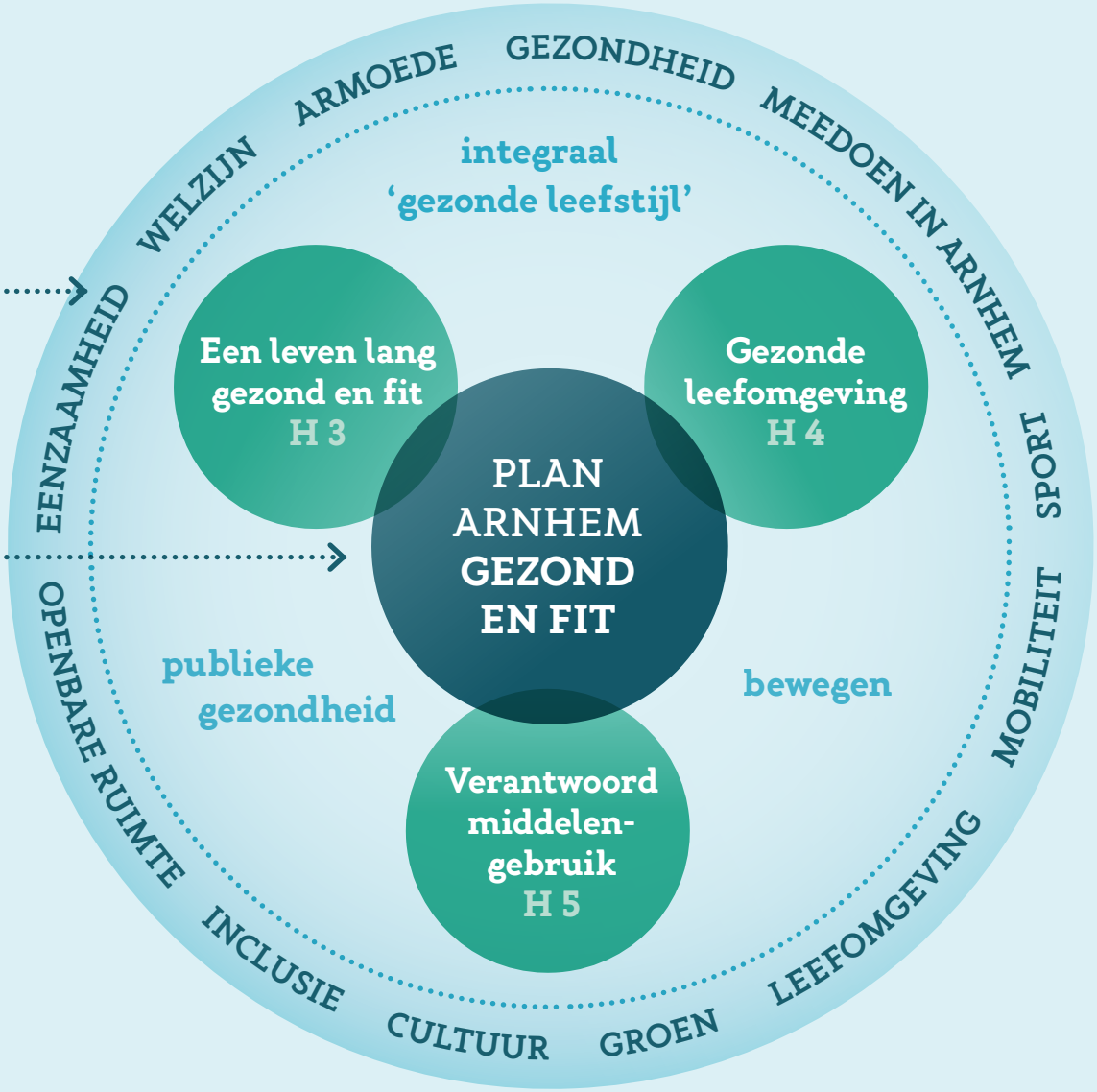

Het tegengaan van inactiviteit onder Arnhemmers is niet alleen goed voor de Arnhemmer zelf, maar ook voor de stad: minder zorgkosten, meer aanleidingen voor sociale contacten ter bestrijding van eenzaamheid, meer saamhorigheid, meer vrijwilligers en tolerantie.

1.4 WAT LEVERT HET ARNHEM OP?

9,8
miljoen euro

Als 10% van de Arnhemmers die de beweegnorm niet halen, dat wel gaan doen kan dit voor jaarlijks ± € 9,8 miljoen opleveren aan maatschappelijke opbrengsten over de hele levensloop van deze groep.

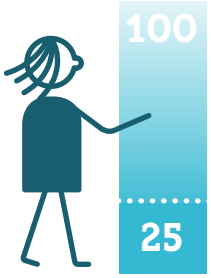

De maatschappelijke opbrengst van sport en bewegen kan oplopen tot € 25.000 – 100.000 per persoon.

Die aan de beweegnorm gaat voldoen, (meerdere malen sporten en bewegen per week over de rest van zijn/haar leven).

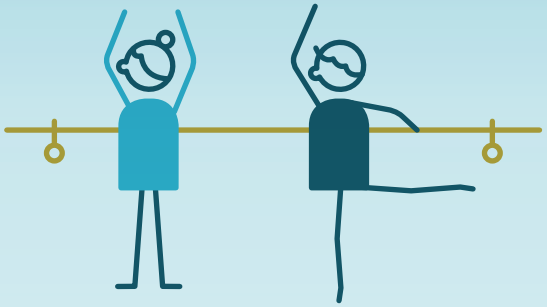

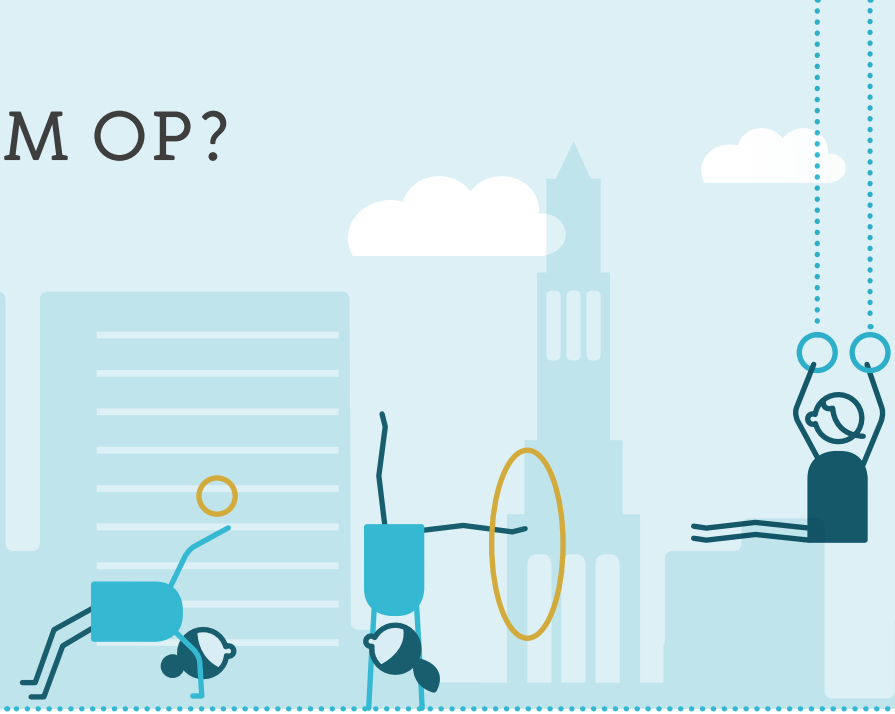

WIE PROFITEERT VAN DEZE OPBRENGSTEN?

Vooral het individu zelf natuurlijk maar de opbrengsten komen ook terecht bij:

Werkgevers

Minder ziekteverzuim en hogere arbeidsproductiviteit.

Gemeente

Afgenomen zorgkosten.

Maatschappij

Minder criminaliteit, toegenomen sociaal kapitaal en leerprestaties, minder schooluitval.

Voor de leeftijdscategorie 25-45 jaar is er in de opbrengsten weinig verschil.

2 LANDELIJK, PROVINCIAAL EN REGIONAAL BELEID

2 LANDELIJK, PROVINCIAAL EN REGIONAAL BELEID

We sluiten bij het maken van beleid in hoofdlijnen aan op landelijk beleid en vertalen dit door naar de Arnhemse context.

Het Nationaal Preventieakkoord, het Nationaal Sportakkoord en de (nog in concept) landelijke en regionale nota gezondheidsbeleid zijn de drie belangrijkste stukken waar wij ons op baseren. In dit hoofdstuk wordt een korte samenvatting gegeven van het landelijk beleid, zodat de link gelegd kan worden tussen nationaal- en lokaal beleid.

Daarnaast zoeken we de aansluiting bij provinciaal beleid (het Gelders Sportakkoord) en regionaal beleid (de regiovisie publieke gezondheidszorg en de sportakkoorden).

2 LANDELIJK, PROVINCIAAL EN REGIONAAL BELEID

2.1 NATIONAAL PREVENTIEAKKOORD

Maatregelen van de Rijksoverheid, maar ook van de andere organisaties, die gelden voor heel Nederland.

2.2 DE LANDELIJKE NOTA GEZONDHEIDSBELEID

Wet publieke gezondheid (Wpg) – beschrijft de landelijke prioriteiten op het gebied van publieke gezondheid en is richtinggevend voor het lokale gezondheidsbeleid.

2.3 NATIONAAL SPORTAKKOORDD

Samenwerking tussen het ministerie van VWS, gemeenten en de sportbonden. Samen met de provincies, maatschappelijke organisaties en bedrijven.

2.2 AFSTEMMING MET PROVINCIAAL EN REGIONAAL BELEID

- Gelders Sportakkoord
- Regionaal Sportakkoord
- Arnhems Sportakkoord

2.1 NATIONAAL PREVENTIEAKKOORD

Jaarlijks sterven 35.000 Nederlanders door roken, overgewicht of probleemdrinken. Ze zijn samen de grootste oorzaak van ziekte in Nederland. Door deze drie onderwerpen aan te pakken, kan de gezondheid van heel veel Nederlanders verbeteren.

In het Nationaal Preventieakkoord staan afspraken tussen meer dan 70 verschillende organisaties. Bijvoorbeeld koepelorganisaties van de zorg, bedrijven, gemeenten en onderwijsinstellingen. De maatregelen in het akkoord zijn niet alleen van de Rijksoverheid, maar ook van de andere organisaties. De afspraken in het Nationaal Preventieakkoord hebben gevolgen voor iedereen in Nederland.

De belangrijkste doelstellingen uit het preventieakkoord zijn:

1. **Minder rokers en meerokers**
2. **Overgewicht en obesitas terugdringen**
3. **Problematisch alcoholgebruik tegengaan**

In de uitvoering van het preventieakkoord is een belangrijke rol weggelegd voor gemeenten, bijvoorbeeld in:

- Het rookvrij maken van kinderboerderijen, speeltuinen, sportverenigingen en zorginstellingen.
- Het stimuleren van gezonde voeding in sportkantines.
- Het aanbieden van interventies die inwoners met obesitas ondersteunen in het aanmeten van een gezondere leefstijl.

2.1 NATIONAAL PREVENTIEAKKOORD

PROBLEEM

Elke week raken in Nederland **honderden** jongeren verslaafd aan roken

Bijna de helft van alle Nederlanders > 20 jaar heeft overgewicht en daarvan is **13,7%** obees

- **8,8%** van de Nederlanders drinkt overmatig: meer dan 14 glazen voor vrouwen en 21 voor mannen per week
- **8,5%** drinkt zwaar

AMBITIE 2040

1 EEN ROOKVRIJE GENERATIE

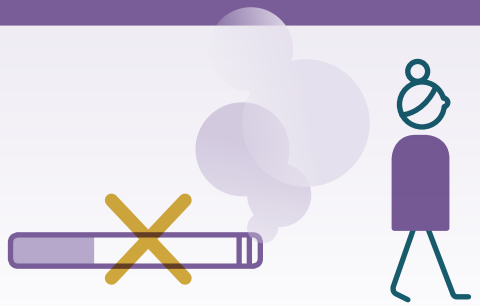

0% van de jongeren en zwangere vrouwen rookt

Minder dan **5%** van de Nederlanders boven de 18 jaar rookt

2 MINDER OBESITAS EN OVERGEWICHT

Het % overgewicht daalt

13,5% → 9,1% — jeugd

48,7% → 38% — > 20 jaar

3 MINDER ALCOHOLGEBRUIK

Maximaal **5%** van de volwassenen drinkt overmatig en maximaal **5%** drinkt zwaar

Jongeren < 18 jaar drinken niet

2.2 LANDELIJKE NOTA GEZONDHEIDSBELEID 2020-2024

De landelijke nota gezondheidsbeleid – die vanuit de Wet publieke gezondheid (Wpg) iedere vier jaar wordt opgesteld – beschrijft de landelijke prioriteiten op het gebied van **publieke gezondheid** en is richtinggevend voor het lokale gezondheidsbeleid van gemeenten.

De nieuwe landelijke nota gezondheidsbeleid wordt in april 2020 verwacht. Uit voorpublicaties blijkt dat het Rijk de komende periode inzet op:

- Aanpak van de achterliggende problematiek van gezondheidsvraagstukken.
- Verbetering van de gezondheid in samenwerking met andere sectoren.
- Het functioneren van mensen als uitgangspunt (positieve gezondheid).
- Inzet van data bij de lokale aanpak van gezondheidsvraagstukken.

Ook in de landelijke nota wordt benadrukt dat achter een mindere gezondheid andere problemen schuil kunnen gaan die soms groter zijn en verder gaan dan het gezondheidsdomein. Armoede, schulden, problemen rondom huisvesting, werkloosheid of de kwaliteit van de leefomgeving hebben allemaal invloed op hoe gezond je bent en hoe gezond je je voelt en vice versa. Mensen in zo'n kwetsbare situatie hebben een hoger risico op een slechtere gezondheid. Ze roken meer, hebben vaker problemen met overgewicht, bewegen te weinig, eten ongezonder en beschikken over minder gezondheidsvaardigheden.

2.3 NATIONAAL SPORTAKKOORD

Het Nationaal Sportakkoord is tot stand gekomen in een samenwerking tussen het ministerie van VWS, gemeenten (Vereniging Sport en Gemeenten) en de sportbonden (NOC*NSF). Samen met de provincies, tal van maatschappelijke organisatie en bedrijven is er een Nationaal Sportakkoord gesloten. Dat is voor het eerst in de geschiedenis.

Binnen het Nationaal Sportakkoord worden zes thema's onderscheiden. Deze thema's komen terug in het Arnhems lokaal sportakkoord:

1. **Inclusief sporten en bewegen**
2. **Duurzame sportinfrastructuur**
3. **Vitale aanbieders**
4. **Positieve sportcultuur**
5. **Van jongs af aan vaardig in bewegen**
6. **Topsport die inspireert**

Met het Nationaal Sportakkoord willen we bereiken dat iedereen, écht iedereen, plezier in sport kan hebben. Nu en in de toekomst. Ongehinderd, in een veilige en gezonde omgeving. Een leven lang. Als sporter, vrijwilliger of toeschouwer.

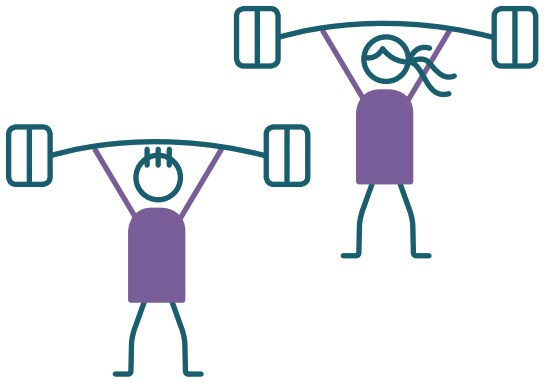

Thema's van het Nationaal Sportakkoord

1 Inclusief sporten en bewegen

Iedereen moet mee kunnen doen en zich welkom voelen.

2 Duurzame sport-infrastructuur

De ambitie is om Nederland te voorzien van een functionele, goede en duurzame sportinfrastructuur.

3 Vitale aanbieders

De financiële en organisatorische basis wordt op orde gebracht.

4 Positieve sportcultuur

De ambitie is dat iedereen overal met plezier, veilig, eerlijk en zorgeloos kan sporten.

5 Van jongs af aan bewegen

De ambitie is dat meer kinderen aan de beweegnorm gaan voldoen en dat hun motorische vaardigheden gaan toenemen.

6 Topsport die inspireert

Nederlandse topsport-prestaties en topeve-nementen vormen een cruciale inspiratie voor de verenigende waarde van sport.

2.4 AFSTEMMING BELEID DICHTERBIJ

Naast aansluiting op landelijk beleid werken we ook samen op **provinciaal** en **regionaal** niveau. De provincie Gelderland en de omliggende gemeenten zijn belangrijke partners in het verwezenlijken van onze ambities. Op sportgebied werken we volop mee aan de ambities uit het Gelders Sportakkoord en de doorontwikkeling en uitwerking hier van (Gelders Sportakkoord 2.0).[1] Voornamelijk op de onderwerpen van 'sportieve inrichting buitenruimte' en 'open clubs en vitale sportparken' vinden we elkaar.

Met gemeenten uit de regio Arnhem en de regio Arnhem-Nijmegen zijn we aan het werken aan regionale sportakkoorden of werkagenda's. Hetzelfde geldt voor de regiovisie publieke gezondheidszorg waarbij 14 gemeenten uit de regio Gelderland - Midden samenwerken.

De Arnhemse aanpak: een wijkgericht sport- en beweegakkoord

Iedere Arnhemmer moet met plezier kunnen bewegen, ontmoeten, sporten en spelen. Onbezorgd in een gezonde, veilige, aantrekkelijke en beweegvriendelijke omgeving dichtbij huis. Om dit te bereiken is een **krachtige samenwerking** tussen partners in de wijken nodig. Dankzij de investering en samenwerking tussen sportaanbieders, scholen, bedrijven en organisaties in de Arnhemse wijken wordt heel Arnhem gezond en fit.

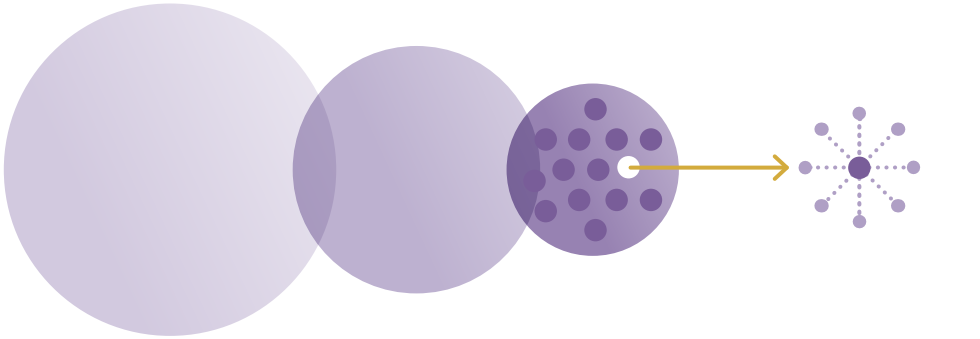

LANDELIJK → PROVINCIAAL → REGIONAAL → WIJKGERICHT

REGIONAAL: samenwerking gemeentes

WIJKGERICHT: Arnhem

1 https://www.gelderland.nl/bestanden/Documenten/Gelderland/01Cultuur-sport-en-vrijetijd/190307_Gelderland_Sport2018_web.pdf

Thema's sportakkoord gemeente Arnhem

4 THEMA'S ARNHEM

1 Inclusief bewegen

2 Beweegvriendelijke leefomgeving voor iedereen

3 Vitale en toekomstbestendige sportaanbieders

4 Vijf uur bewegen op en rond school (2+1+2) aanpak

1 inclusief sporten

2 duurzame sportomgeving

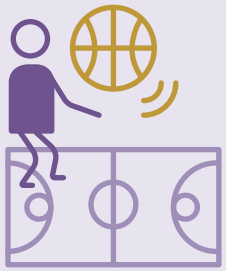

3 vitale sportaanbieders

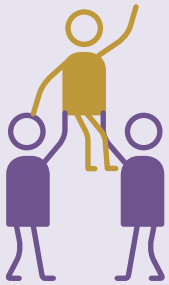

4 positieve sportcultuur

5 Van jongs af aan bewegen

6 Topsport inspireert

THEMA'S NATIONAAL SPORTAKKOORD

3 EEN LEVEN LANG GEZOND EN FIT IN ARNHEM

3 EEN LEVEN LANG GEZOND EN FIT IN ARNHEM

We willen het zo makkelijk en toegankelijk mogelijk maken voor iedere Arnhemmer om een gezond leven te leiden. De Gelrepas is een belangrijk middel om bewegen toegankelijk te houden voor inwoners met een lager inkomen. De ondersteuning van Uniek Sporten is er voor inwoners met een beperking.

Het zwaartepunt van onze focus ligt op jongeren, omdat lichamelijke gezondheid in de eerste fase(n) van het leven in grote mate bepalend zijn en positief doorwerken naar latere leeftijd. Bij volwassenen zetten we gericht in op op leefstijlcoaching en daarnaast op senioren, denk hierbij aan bijvoorbeeld valpreventie.

In de aanpak door middel van leefstijlcoaching en inzet op kwalitatief en kwantitatief goed bewegingsonderwijs (vaardig in bewegen) loopt Arnhem voorop in Nederland. We willen nadrukkelijk de verbinding zoeken met onderwijs, verzekeraars en private partijen.

3.1 EEN KANSRIJKE START

Ieder kind verdient de best mogelijke start van zijn of haar leven en een optimale kans op een goede toekomst. De eerste 1000 dagen van een kind zijn cruciaal voor een goede start. De gezondheid van een kind voor, tijdens en na de geboorte blijkt een belangrijke voorspeller te zijn van problemen – zowel fysiek als mentaal – op latere leeftijd. In Nederland hebben de meeste kinderen een gezonde start bij de geboorte en groeien ze gezond en veilig op.

Toch heeft ongeveer 14% van de kinderen geen goede start bij de geboorte door vroeggeboorte, een te laag geboortegewicht of een combinatie ervan.

De oorzaak ligt vooral bij sociale risicofactoren en het gebrek aan beschermende factoren. Een gezonde leefstijl van de moeder voor, tijdens en na de zwangerschap is cruciaal voor de ontwikkeling van jonge kinderen. Het vroegtijdig signaleren van risico's en tijdig inzetten van passende ondersteuning is daarom essentieel. Hierbij is een goede samenwerking tussen geboortezorg, jeugdgezondheidszorg en het sociaal domein erg belangrijk.

PERCENTAGE GEEN GOEDE START BIJ DE GEBOORTE

14%

- **vroeggeboorte**
- **te laag geboortegewicht**
- **of combinatie van bovenstaande**

3.1 EEN KANSRIJKE START

Wat willen we bereiken?

1. **Aanstaande kwetsbare ouders worden voorbereid zwanger.**
2. **Risico's worden tijdig gesignaleerd**
3. **Gecompliceerde zwangerschappen bij (potentiële) ouders met een verhoogde kwetsbaarheid worden voorkomen of uitgesteld.**

Wat (gaan) we doen?

We zetten in op de volgende onderdelen:

- Een sluitende aanpak rondom de eerste 1000 dagen van het kind (o.a. prenatale huisbezoeken en programma's Samen Starten, Stevig Ouderschap, VoorZorg, Nu Niet Zwanger).
- Verbeteren van en afstemming met geboortezorg.
- Programma kind 0-6 jaar (o.a. passende kinderopvang).

KANSRIJKE START | OVERGEWICHT KINDEREN | GEZONDE OMGEVING JONGEREN | VAARDIG IN BEWEGEN | URBAN SPORTS | LEEFSTIJL-COACHING EN INTERVENTIE | SENIOREN

3.2 KETENAANPAK OVERGEWICHT KINDEREN

In Arnhem is het GO!-programma (Gezond Onderweg) ontwikkeld: een wijkgericht behandelprogramma waar kinderen en hun ouders twee jaar begeleid worden. Het programma draait in de wijken Malburgen en Presikhaaf en is recent gestart in Geitenkamp, Het Arnhemse Broek en Klarendal.

Het betreft een samenwerking tussen Gemeente, Rijnstate Ziekenhuis, de jeugdgezondheidszorg (VGGM), huisartsen, wijkcoaches en de kindergezondheidscoach. Onder het programma valt ook een passend sport- en beweegaanbod omdat deze kinderen niet kunnen instromen in het reguliere sport- en beweegaanbod.

Arnhem is één van de 8 proeftuinen geweest van de ontwikkeling van het landelijk model Ketenaanpak voor kinderen met overgewicht en obesitas. De sluitende ketenaanpak wordt de komende jaren verder doorontwikkeld in Arnhem.

3.2 KETENAANPAK OVERGEWICHT KINDEREN

Wat willen we bereiken?

1. **GO! zorgt ervoor dat kinderen vanuit hun eigen kracht gezonde keuzes kunnen maken – een leven lang.**
2. **Een adequaat behandelprogramma voor deze doelgroep waardoor het aantal kinderen met overgewicht en obesitas afneemt.**
3. **Zorg- en maatschappelijke kostendaling: substitutie van zorg (van tweede naar eerste naar nulde lijn).**

Wat (gaan) we doen?

- Continuering van het project in Presikhaaf en Malburgen
- Uitbreiding in 2020 van de pilot naar Arnhemse Broek, Geitenkamp en Klarendal.
- In dit project worden de mogelijkheden onderzocht voor duurzame keten-financiering voor deze domein overstijgende zorg (sociaal- en medisch domein), met de intentie van Gemeente Arnhem en Menzis om het project gezamenlijk te bekostigen.

KANSRIJKE START | **OVERGEWICHT KINDEREN** | GEZONDE OMGEVING JONGEREN | VAARDIG IN BEWEGEN | URBAN SPORTS | LEEFSTIJL-COACHING EN INTERVENTIE | SENIOREN

3.3 EEN GEZONDE OMGEVING VOOR JONGEREN

Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG) is een landelijke integrale aanpak met als doel een samenleving te creëren waarin alle kinderen en jongeren wonen, leren, recreëren en werken in een gezonde omgeving.

Met deze aanpak wordt beoogd dat er structureel aandacht is voor een gezonde leefstijl in het algemeen en voor een gezond gewicht in het bijzonder, in een omgeving waarin de gezonde keuze weer de normaalste zaak van de wereld is. Arnhem is sinds 2015 JOGG-gemeente.

In de aanpak ligt de focus bij de kinderen in de leeftijd 0-14 jaar.

Als JOGG-regisseur richt ik me o.a. op bewustwording bij het maken van een gezondere keuze. Hoe mooi is het als je door de wijk loopt en je ziet kinderen met 'DrinkWater' bidons lopen en ze voor water kiezen in plaats van frisdrank. Of dat je bij wijkactiviteiten snoepgroente en fruit op tafel ziet staan. Hiermee zorgen we samen voor een gezondere keuze en daarmee een gezondere omgeving. Samen maken we gezond gewoon. Daar word ik enthousiast van!

LARISA BRINKHOFF
JOGG wijkregisseur Presikhaaf / Malburgen

3.3 EEN GEZONDE OMGEVING VOOR JONGEREN

Wat willen we bereiken?

1 Alle kinderen groeien op in een gezonde omgeving, met structurele aandacht voor een gezonde leefstijl en gezond gewicht.

Wat (gaan) we doen?

- Het JOGG-programma wordt uitgevoerd in Malburgen, Presikhaaf, Geitenkamp, Het Arnhemse Broek en Klarendal.
- De uitvoering beleggen we structureel bij Sportbedrijf Arnhem. Inzet vindt plaats op:
  - Stimuleren van gezonder eten en drinken (op scholen, kinderopvangcentra, sportverenigingen, zwembaden, sportevenementen etc.).
  - Bevorderen van een gezonde leefomgeving rond scholen/kinderopvangcentra (bijv. moestuinen, schoolomgeving die uitnodigt om te bewegen, watertappunten).
  - Verbinding van preventie en zorg: een sluitende ketenaanpak en passend aanbod voor kinderen met gewichtsproblematiek.
  - Lokale ondernemers verbinden aan de JOGG-aanpak.
  - Samen met GGD, Sportbedrijf Arnhem en de scholen werken aan de Gezonde School-aanpak.

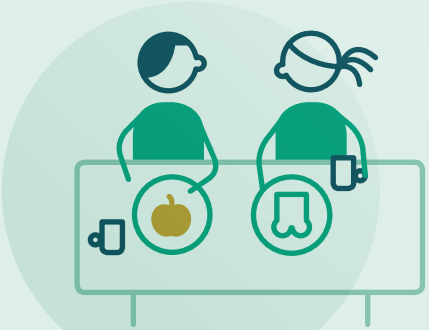

KANSRIJKE START | OVERGEWICHT KINDEREN | **GEZONDE OMGEVING JONGEREN** | VAARDIG IN BEWEGEN | URBAN SPORTS | LEEFSTIJL-COACHING EN INTERVENTIE | SENIOREN

3.4 VAARDIG IN BEWEGEN

Kinderen van 4-12 jaar bewegen en spelen steeds minder uren. Ook de motorische vaardigheid wordt steeds minder. De beweegnorm van 5 uur per week wordt maar door 50 % gehaald en 1 op de 7 kinderen speelt nooit buiten.

Het aantal speeluren wordt steeds geringer onder invloed van automatisering, digitalisering en overbezorgde ouders. Twee uur per week naar de sportvereniging compenseert allang niet meer het vele stilzitten achter tablet en smartphone. Door vakleerkrachten wordt wel gezegd dat kinderen al struikelend de gymzaal binnen komen. Bovenstaande leidt tot een verslechterde motoriek en levert een bijdrage aan het ontstaan van **overgewicht** en **ongezond gedrag**.

Ons doel is daarom om kinderen de beweegnorm te laten halen door middel van de **2+1+2 aanpak**. De meest logische plek om hiermee aan de slag te gaan is de basisschool. Deze aanpak wordt door en in nauwe samenwerking met de basisscholen uitgevoerd. Door het creëren van extra beweegmomenten tijdens en direct na schooltijd. Alle grote onderwijskoepels in Arnhem hebben zich hieraan gecommitteerd en samen met het Sportbedrijf Arnhem en partners uit de wijken gaan we hiermee aan de slag. **Vaardig in bewegen** is één van de drie pijlers in het lokale sportakkoord.

BEWEEGNORM

14,3%
van de kinderen tussen de 4-12 jaar speelt nooit buiten

50%
van de kinderen haalt beweegnorm van 5 uur p/w

3.4 VAARDIG IN BEWEGEN

Wat willen we bereiken?

1. **Meer kinderen van 4-12 jaar voldoen weer aan de beweegnorm; namelijk 5 uur per week bewegen.**
2. **Een betere ontwikkeling van de motorische vaardigheden van kinderen van 4-12 jaar.**

Wat (gaan) we doen?

- Het bestaande beweegaanbod beter coördineren samen met- en rondom de scholen.
- De kwaliteit van het aanbod, daar waar nodig, verbeteren met het oog op de motorische vaardigheden van kinderen.

- Daar waar logische kansen zich voordoen extra aanbod creëren in samenwerking met beweegaanbieders (BMX clinics op scholen in combinatie met het WKBMX 2021).
- Een brede introductie van Urbansporten in het VMBO en de klassen 7 en 8 van het basisonderwijs en een doorstroom naar het reguliere aanbod in de wijken en in sporthal Klarendal realiseren.
- Uitrollen van de **2+1+2 aanpak** in samenwerking met (basis)scholen:
  - 2 uur bewegingsonderwijs door een vakleerkracht.
  - 1 uur bewegen op en rondom school (in de pauzes).
  - 2 uur bewegen direct na school, in samenwerking met de partners uit de wijk waar de school staat.

KANSRIJKE START | OVERGEWICHT KINDEREN | GEZONDE OMGEVING JONGEREN | **VAARDIG IN BEWEGEN** | URBAN SPORTS | LEEFSTIJL-COACHING EN INTERVENTIE | SENIOREN

3.5 URBAN SPORTS

Demografische, maatschappelijke en sociaal economische ontwikkelingen leiden tot een **veranderende behoefte**. Er is sprake van veranderend sport- en beweeggedrag. Mensen gaan steeds meer bewegen, maar verhoudingsgewijs steeds minder in verenigingsverband en meer in ongeorganiseerd verband. Recente lidmaatschapscijfers van NOCNSF maken deze ontwikkeling zichtbaar. Het aantal lidmaatschappen neemt af, evenals het aantal sportverenigingen.

Uit recent onderzoek naar sport- en beweeggedrag in Arnhem blijkt dat de trend in Arnhem overeenkomt met de landelijke trend. In Arnhem geeft ongeveer tweederde van de sporters aan dat zij sporten buiten verenigings- of commercieel verband, zij sporten 'ongeorganiseerd' of 'licht georganiseerd', het liefst in de eigen buurt en vaak in de **openbare ruimte**. Uit de grafiek op de volgende pagina, de zogenaamde 'ski helling', kan je duidelijk zien dat het aantal leden van sportverenigingen tussen het 10e en 18e levensjaar drastisch afneemt. Uit onderzoek blijkt dat deze jongeren wel willen blijven sporten, maar dat het huidige aanbod via verenigingen niet goed aansluit op de behoefte.

Urban Sports is een van de oplossingen met het oog op de trend van afnemende verenigingslidmaatschappen en afnemende sportdeelname onder jongeren. Bekende vormen zijn skaten, freerunning en straatvoetbal en basketbal, maar ook sporten zoals calisthenics, obstacle run en slacklinen vallen binnen de categorie. Het zijn sporten die vooral beoefend worden in de openbare ruimte en binnen een losse organisatiestructuur.

De grootste groep die urban sports beoefent is die van 12-20 jaar. Juist deze doelgroep sport niet of nauwelijks in verenigingsverband. Het sportaanbod en de wijze van organiseren spreekt deze doelgroep niet meer aan.

3.5 URBAN SPORTS

PERCENTAGE LIDMAATSCHAP SPORT-VERENIGING UITGESPLITST NAAR LEEFTIJD

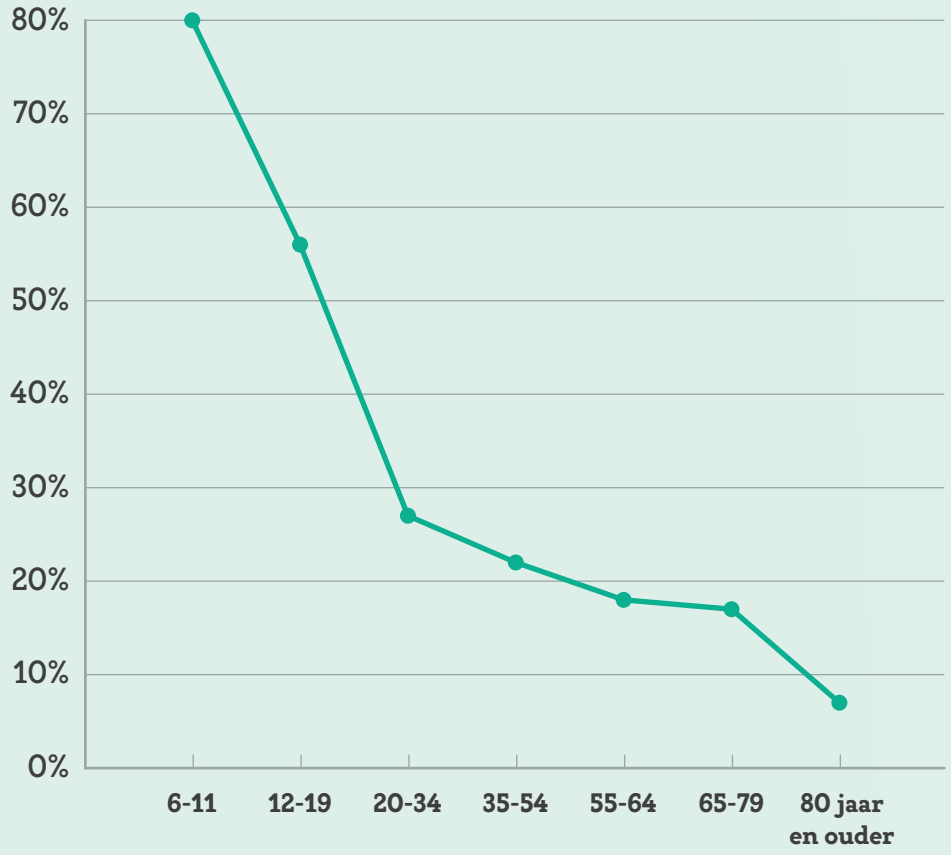

SPORTENDE ARNHEMMERS

66%

sport ongeorganiseerd of licht georganiseerd in de openbare ruimte

Wat willen we bereiken?

1. Minder 'sportverlaters' in de doelgroep 12-20 jaar.
2. Versterking van de 'Urban Sport community' en bestrijding van eenzaamheid onder jongeren
3. Geschikte voorzieningen voor deze doelgroep; zowel in de wijken als op regionaal-/stadsniveau.

3.5 URBAN SPORTS

Wat (gaan) we doen?

- Stimuleren van community vorming: in Arnhem is vorig jaar de pilot 'Urban Sports Coalition' gestart, samen met KNWU, KNGU en NOCNSF. Er is een Urban City Manager aangesteld die zich fulltime bezig houdt met het project. De Urban Sports Coalition fungeert als coördinatiepunt in de stad. Centraal staat de behoefte van de doelgroep en het bottom-up inrichten van de gewenste support.
- Faciliteren van Urban Sports door middel van accommodatiebeleid:
  - In Klarendal is onlangs met hulp van de gemeente het indoor Urban Sport Centre geopend.
  - Plannen voor een freestyle skate- en bmx voorziening op de Rijnkade onder de Mandela brug.
  - Naar verwachting wordt in 2020 begonnen aan de aanleg van een skate- en bmx voorziening in Rijkerswoerd.
  - In het kader van het WK BMX 2021 in Arnhem wordt onder andere naar het Olympus gebied gekeken om met Papendal een 'pumptrack' voor BMX aan te leggen.
  - Via twee mobile Urban Sportcontainers op de wijkpleinen (Rijkerswoerd, Vredenburg, Schuytgraaf) tieners en jongeren kennis laten maken met diverse Urban sporten.
  - Op sportpark Valkenhuizen worden in 2020 drie 5 tegen 5 voetbalveldjes aangelegd.

DECATHLON
DANTE

JOREN NEHER • *Initiatiefnemer en Aanjager Common Ground*

“Urban Sports, dans en de bijbehorende cultuur brengt mensen in beweging! Er ontstaat een hele nieuwe manier van gebruik van lichaam en geest waarin alleen je eigen grenzen bestaan. Raak geïnspireerd door een levendige community. Binnenkort opent, met steun van de gemeente, onze locatie *Common Ground Gym*, het eerste urban sport centre voor en door Arnhem.”

3.6 LEEFSTIJLCOACHING EN -INTERVENTIE

Leefstijlcoaching

In Arnhem zijn er sinds 2013 leefstijlcoaches actief. Zij ondersteunen volwassenen met (een verhoogd risico op) een chronische aandoening bij het verkrijgen en behouden van een actieve en gezonde leefstijl. De leefstijlcoaches richten zich op inwoners die zelf niet komen tot een passende beweegactiviteit of gezonde leefstijl vanwege diverse drempels. Deze drempels zijn bijvoorbeeld financiën, chronische aandoeningen of sociale angsten.

Naast deze vorm van coaching biedt de gemeente Arnhem in samenwerking met Menzis en Sportbedrijf Arnhem verschillende vormen van gecombineerde leefstijlinterventies aan, zoals de COOL interventie (Coaching op leefstijl) en X-Fittt 2.0. X-Fitt 2.0 is speciaal ontwikkeld voor en door mensen met een lage sociaaleconomische status (SES). De GLI is een tweejarige interventie gericht op afvallen en gedragsverandering. Vanaf 1 januari 2019 wordt de zogenoemde gecombineerde leefstijl interventie (GLI) vergoed vanuit de basisverzekering. Voor X-Fittt 2.0 loopt een onderzoek i.s.m. de Wageningen Universiteit om ook erkend te worden als GLI.

Wat willen we bereiken?

1. **Per jaar 170 volwassenen begeleiden bij het verkrijgen en behouden van een gezonde en actieve leefstijl. Waarbij we inzetten op de risicodoelgroepen: lage SES, mensen met chronische aandoening, overgewicht, mantelzorgers en/of ouderen.**
2. **Minimaal 60% van onze deelnemers komt tot een langdurige gedragsverandering.**
3. **Voorkomen dat mensen in de toekomst meer zorg/ondersteuning nodig hebben.**

3.6 LEEFSTIJLCOACHING EN -INTERVENTIE

Wat (gaan) we doen?

- Individuele coachgesprekken waarbij we vooral kijken naar wat de mogelijkheden zijn en we de deelnemer (soms letterlijk) bij de hand nemen om drempels weg te nemen.
- Door middel van motivational interviewing zetten we in op het vergroten van de eigen regie van de deelnemer om te komen tot langdurige gedragsverandering.
- Sportbedrijf Arnhem fungeert als onafhankelijke partij waarbij zij de deelnemer toe leiden naar het meest passende aanbod. Daarbij hebben zij de beweeg- en sportactiviteiten van Arnhem in beeld.
- Samenwerken met partners als huisartsen, wijkteams of welzijnsorganisaties zodat mensen die ondersteuning nodig hebben bij de leefstijlcoach terecht komen. De leefstijlcoach kan ook iemand doorsturen naar andere zorg- en/of welzijnspartijen als dat nodig blijkt te zijn.

KANSRIJKE START | OVERGEWICHT KINDEREN | GEZONDE OMGEVING JONGEREN | VAARDIG IN BEWEGEN | URBAN SPORTS | **LEEFSTIJL-COACHING EN INTERVENTIE** | SENIOREN

3.6 LEEFSTIJLCOACHING EN -INTERVENTIE

PERSOONLIJK VERHAAL

Wie tegenover Henriëtte zit, ziet een vitale vrouw van in de zeventig. Ze is helemaal zen, leeft gezond en alles wat ze doet, krijgt haar volledige aandacht. Maar dat is weleens anders geweest.

Toen haar man twee jaar geleden overleed, werd ze depressief, begon ze te snoepen en vlogen de kilo's eraan. Die ongezonde tijd is gelukkig voorbij sinds de eerste groepsbijeenkomst van leefstijltraject COOL. "Daar heb ik mijn rouwperiode op een fijne manier afgesloten!" Om fit te blijven, wandelt Henriëtte met de groep Doorlopen(d) Fit van Sportbedrijf Arnhem.

Verder doet ze aan yoga en sinds kort aikido, een vechtsport. "Dat vergroot je eigenwaarde. COOL

helpt je dan ook om je eigen pad terug te vinden. Ik at voorheen heel gezond en nu weer. Dit traject stimuleert me om de waarden die ik ooit had, weer terug te krijgen. Mijn man en ik aten heel gezond, meestal biologisch. We hebben enorm veel gewandeld: lange-afstandswandelingen en nachtwandelingen. Daar heb ik fijne herinneringen aan."

HENRIËTTE

Deelnemer gezonde leefstijl interventie

3.7 SENIOREN

Er is een groeiende groep ouderen in Arnhem. Sporten en bewegen biedt ook voor ouderen veel voordelen: het helpt om **lichamelijk** en **mentaal fit** te blijven, het geeft energie, het geeft plezier en het verlaagt de kans op (chronische) ziektes. Sporten en bewegen in groepsverband levert sociale contacten op en **verkleint het gevoel van eenzaamheid**.

Ouderen die sporten en bewegen blijven langer zelfstandig en onafhankelijk en kunnen daardoor langer thuis blijven wonen. De gemeente Arnhem wil bewegen als instrument inzetten om ouderen vitaal te laten blijven en de sociale cohesie te bevorderen. Om dat te realiseren zal er actief worden ingezet op het realiseren van een passend, toegankelijk beweegaanbod voor ouderen vanaf 55 jaar.

Ouderen hebben over het algemeen behoefte aan **laagdrempelige beweegactiviteiten** die zijn afgestemd op hun profiel en hun individuele lichamelijke conditie en behoeften.

AANTAL 65+ / OUDEREN IN ARNHEM

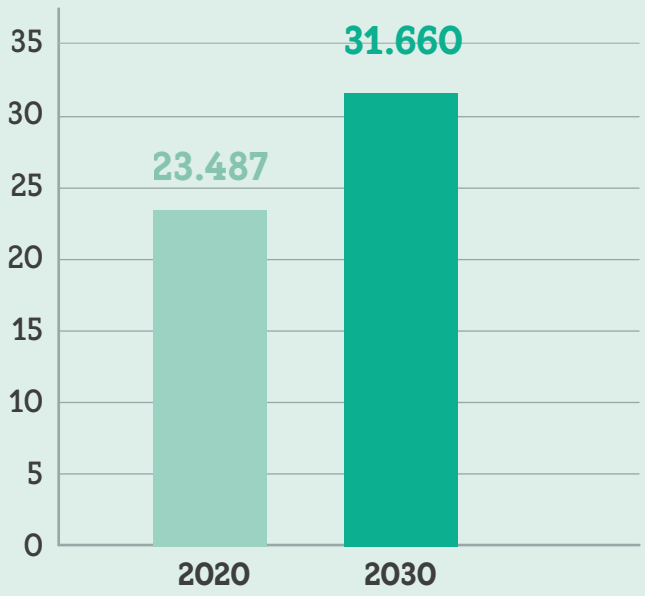

Bron: *Staat van de stad 2019.*

3.7 SENIOREN

Wat willen we bereiken?

1. **Arnhemmers blijven ook op latere leeftijd in beweging en vitaal.**
2. **Ouderen kunnen daardoor langer zelfstandig leven en participeren in de maatschappij.**
3. **Ouderen hebben minder snel zorg nodig.**
4. **Ouderen voelen zich minder vaak eenzaam.**

Wat (gaan) we doen?

- Gericht accommodatiebeleid inclusief gebruik openbare ruimte als beweegruimte o.a.:
  - Door ontwikkelen wandel- en fietsaanbod.
  - Programma ontwikkeling Outdoor Fitness Vredenburg
  - Ontwikkeling Goldensport in Vredenburg, Kronenburg en Rijkerswoerd.
  - Ontwikkeling wandelpunten stadsparken.
  - Bouw van het nieuwe zwembad Valkenhuizen en daarmee uitbreiding van het aanbod zwemactiviteiten in Arnhem Noord. Momenteel zijn er 28 zwemgroepen voor senioren, waarvan 80% in de Grote Koppel.
- Het stimuleren van Arnhemse sportaanbieders het aanbod aan te passen/te vergroten en de zichtbaarheid te verbeteren. Op dit moment zijn er 150 groepen senioren die bij verenigingen en stichtingen sporten. Met deze sportaanbieders wordt ingezet om het huidige deelnemersaantal te behouden en uit te breiden. Daarnaast zullen nieuwe groepen worden ontwikkeld.
- Initiatieven van wijkbewoners en de doelgroep faciliteren en stimuleren. De sportcoaches in de wijken Klarendal, het Arnhemse Broek, de Geitenkamp en Presikhaaf worden hiervoor ingezet. In overleg met teams Leefomgeving, eerstelijnszorg en wijkbewoners wordt een aanbod op maat ontwikkeld.

3.7 SENIOREN

- In contact met zorg en welzijnspartijen aanbod op maat ontwikkelen. Onder andere inzet op valpreventie, beweegaanbod bij verzorgingstehuizen en leefstijlcoaching. In 2020 zullen naar schatting 200 - 250 ouderen met overgewicht gebruik maken van de dienstverlening van de leefstijlcoaches.

KANSRIJKE START | OVERGEWICHT KINDEREN | GEZONDE OMGEVING JONGEREN | VAARDIG IN BEWEGEN | URBAN SPORTS | LEEFSTIJL-COACHING EN INTERVENTIE | **SENIOREN**

‘Een leven lang gezond en fit in Arnhem’

4 EEN GEZONDE LEEFOMGEVING

4 EEN GEZONDE LEEFOMGEVING

Zoals in het vorige hoofdstuk al kort geschetst: Een nieuwe trend is zichtbaar in de wijze waarop sport en vooral bewegen beleefd en georganiseerd worden. De rol van sporten en bewegen in een gezonde leefstijl is essentieel.

Steeds meer mensen kiezen er gelukkig voor om bewegen in hun leefstijl in te passen. Uit onderzoek blijkt ook dat 20-55 jarigen graag meer willen sporten en bewegen. Door tijdgebrek, carrière, kinderen en een druk sociaal leven doen zij dit echter wel op hun eigen en minder traditionele manier. De positie van de sportvereniging staat hierdoor ook in Arnhem onder druk en het aantal deelnemers in verenigingsverband daalt.

4.1 VERANDERENDE BEWEEGCULTUUR

Waar het aantal mensen dat sport bij verenigingen langzaam aan daalt, zien we juist dat het aantal mensen dat bij commerciële aanbieders, of in de eigen leefomgeving, sport stijgt. Er is een sterke wens om in de eigen buurt, in het park, of elders in de openbare ruimte te sporten en te bewegen. Er valt echter nog veel te winnen in het geschikt maken voor sport en bewegen van deze eigen omgeving. Aanpassingen aan de openbare ruimte zijn daarom essentieel om zoveel mogelijk Arnhemmers te laten bewegen. De gemeente Arnhem staat bekend om de groene leefomgeving. De grootste uitdaging zit erin dat de openbare ruimte zo ingericht wordt dat inwoners van Arnhem ook daadwerkelijk gestimuleerd worden naar die plekken toe te komen en vaker in beweging te komen.

Anders dan de sportparken is de openbare ruimte het terrein van veel verschillende beleidsdisciplines, waarin verschillende aspecten bijdragen aan een gezonde leefomgeving. Met het oog op de komst van de Omgevingswet (waarbij gezondheid een belangrijk criterium is), willen we een voorschot nemen en kijken hoe sport en bewegen kunnen bijdragen aan het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving in Arnhem. Een groene openbare ruimte nodigt uit om te gaan bewegen.

Belangrijk voor de openbare ruimte is dat door het 'bredere' gebruik van de ruimte de andere functies niet in de knel komen. Het gebruik van de openbare ruimte moet aansluiten op de draagkracht van het gebied en mag geen schade aan landschap, natuur en cultuurhistorisch erfgoed geven. Dit houdt in dat sporten en bewegen in de openbare ruimte qua maat en schaal passen bij de aard van de omgeving. De intensiteit, het gebruik, de frequentie en de duur kunnen verschillen per locatie.

4.1 VERANDERENDE BEWEEGCULTUUR

"De aanleg van beweegplekken in de openbare ruimte is meer dan zomaar wat toestellen plaatsen of wat asfalt gieten. Het is een samenspel van wensen, behoefte, programma en afstemming om tot een optimaal gebruik te komen. Een mooi voorbeeld is de buitenfitness plek bij wijkcentrum Vredenburcht. Hier wordt dagelijks, van jong tot oud, alleen of in groep, op verschillende momenten en door verschillende organisaties: *bewogen, getraind en ontmoet*."

KARS DEUTEKOM
Consulent sport en bewegen openbare ruimte
Sportbedrijf Arnhem

Wat willen we bereiken?

1. **Een openbare ruimte die uitnodigt om te gaan bewegen.**
2. **Zoveel mogelijk Arnhemmers die bewegen in de openbare ruimte.**

4.1 VERANDERENDE BEWEEGCULTUUR

Wat (gaan) we doen?

- We werken aan een **integraal uitvoeringsplan** voor 'bewegen en gezondheid in de openbare ruimte'. Samen met **verschillende beleidsterreinen** op dit vlak; mobiliteit, openbare ruimte, groen, beheer, gezondheid, sport etc.
- Hierin onderscheiden we verschillende lijnen:
  - Uitwerken van 'de beweegvriendelijke leefomgeving' als criterium in de omgevingsvisie.
  - Inventarisatie en toepassing van *quick wins* op wijkniveau. Bijvoorbeeld het beter verlichten van een hardlooproute door het park.
  - Stimuleren en faciliteren van bewegen in de stadsparken i.s.m. Sportbedrijf Arnhem.
  - Aanleggen voorzieningen in openbare ruimte. Zoals: buitenfitness in Vredenburg, Mountainbikeroute Schaarsbergen (2020), beweegtuin Malburgen, Multifunctioneel Court Schuytgraaf, Skatevoorziening in Rijkerswoerd.
  - In dit plan brengen we **financiële consequenties** in beeld en maken we afspraken over ambitieniveau en de praktische uitvoering hier van (bijvoorbeeld afspraken over onderhoud, beheer etc.).

Actiepunten bewegen in openbare ruimte op diverse beleidsterreinen.

4.2 ONTMOETEN

Uit onderzoek van het CBS blijkt dat vier op de tien Nederlanders **eenzaam** is. Arnhem is hierop geen uitzondering. Bij eenzaamheid denkt men vaak aan ouderen, maar eenzaamheid komt in alle leeftijdsgroepen voor. In Arnhem is er sinds 2019 extra aandacht voor het terugdringen van eenzaamheid. Er zijn ook structurele middelen om ontmoeten te stimuleren.

EENZAAMHEID IN ARNHEM

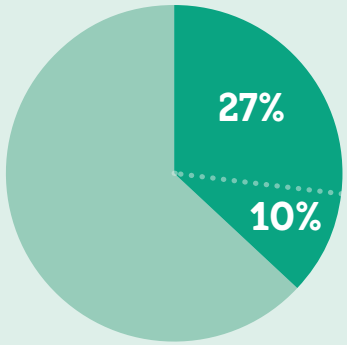

37%
van alle Arnhemmers voelt zich eenzaam

10%
hiervan zijn jongeren tussen 15-20 jaar

Sport en bewegen kan een belangrijke bijdrage leveren aan de sociale cohesie in onze wijken. Hierbij hoeft niet uitsluitend gedacht te worden aan de klassieke vorm van sporten via een vereniging, waarbij de sportbeoefening voorop staat. Bewegen is een belangrijk middel waardoor inwoners elkaar kunnen ontmoeten.

Voor gymzalen, sporthallen en zwembaden geldt over het algemeen dat deze door onderwijs en verenigingen, i.c.m. aanbod voor bepaalde doelgroepen zoals ouderen goed benut worden.

Op de gemeentelijke sportparken, die vaak midden in de wijk liggen is nog veel te winnen. De voetbal en hockeyvelden worden, uitzonderingen daargelaten, het merendeel van de tijd overdag niet gebruikt. Overdag is er van maandag tot vrijdag nauwelijks activiteit op de sportparken. Dit gegeven, in combinatie met het afnemende lidmaatschap

4.2 ONTMOETEN

bij sportverenigingen, zorgt er voor dat we als gemeente (maar ook als vereniging) anders moeten gaan kijken naar onze sportparken. We willen toe naar sportparken die het hart vormen van de wijk als **beweeg- en ontmoetingsplek**.

Open sportparken, waar allerlei activiteiten plaatsvinden naast de verenigingssport. Clubhuizen die dienen als start-plek voor senioren die, voordat ze gaan wandelen een kop koffie drinken of voor jongeren die willen frisbeeën etc. Dit vraagt ook een andere rol van sportverenigingen. Naast de focus op de sport, vraagt dit om de aandacht meer te verleggen naar de sociale rol die de vereniging voor- en in de wijk kan spelen.

Van de gemeente vraagt dit dat wij hierin de wijk en de verenigingen ondersteunen, samen brengen en het mogelijk maken dat dit op onze sportparken gebeurt.

Wat willen we bereiken?

1 **Meer ontmoetings- en beweegplekken voor inwoners in de wijken.**
2 **Beter gebruik van de bestaande accommodaties (sportparken).**
2 **Vitale, gezonde verenigingen die ingespeeld zijn op de toekomst.**

4.2 ONTMOETEN

Wat (gaan) we doen?

- Sturen en ondersteuning in veranderende rol van verenigingen. O.a. door middel van de 'Arnhemse voetbalaanpak'.
- Continuering Arnhemse Voetbalaanpak. In januari 2020 is er een projectleider voetbalaanpak aangesteld en gaan we aan de hand van een concreet stappenplan per vereniging aan de slag met het versterken van de clubs, met aandacht voor hun rol in de wijk.
- Sturen op gebruik van de sportparken:
  - Wat is er mogelijk op het park en wat niet?
  - Wat moet er, per park of wijk, gebeuren om deze beter te benutten? Bijvoorbeeld aanpassing bestemmingsplan of APV?
- Mogelijk maken van andere vormen van ontmoeten of dagbesteding op de sportparken; bijvoorbeeld denksport.

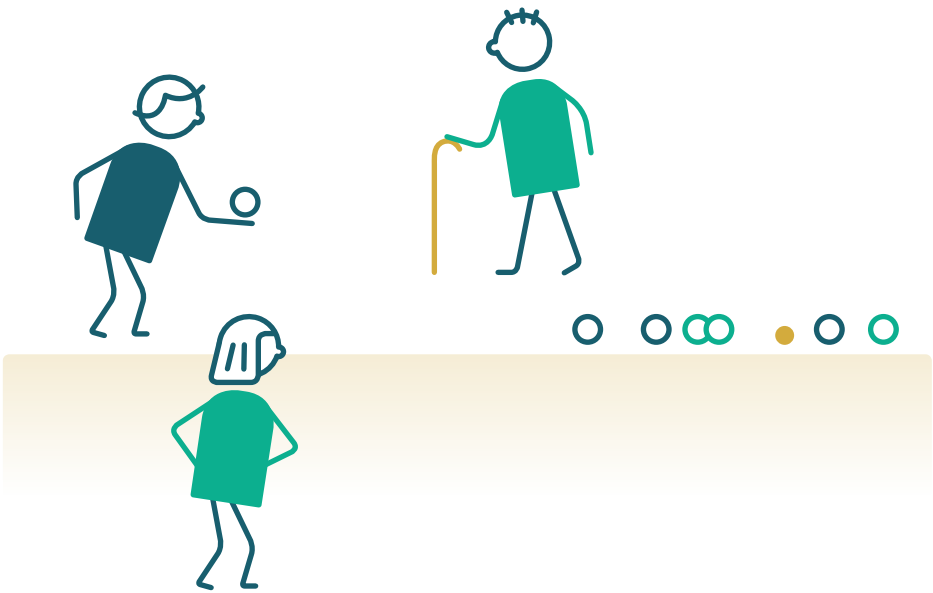

4.3 FIETSSTIMULERING

Fietsen is in onze stad vanzelfsprekend een belangrijke, duurzame manier van vervoer en tevens een goede manier om in beweging te komen of te blijven. Het is daarom essentieel om het gebruik van de fiets te stimuleren. We merken echter dat het niet vanzelfsprekend is dat ieder kind in zijn of haar basisschooltijd thuis leert fietsen.

Tegelijkertijd zorgt het steeds drukker wordende verkeer en de opkomst van de elektrische fiets voor een uitdaging om in de samenleving veilig gebruik te kunnen blijven maken van de fiets als vervoersmiddel. Dit geldt in het bijzonder voor ouderen. Daarom zetten we op het gebied van fietsstimulering in op deze twee groepen.

Stimuleren fietsen basisschoolkinderen

Jong geleerd is oud gedaan. Daarom starten we met het geven van fietsclinics op basisscholen in combinatie met het creëren van een fietsvriendelijkere omgeving rondom de school: een zogenoemde schoolzone.

De fietsclinics passen tevens binnen het eerder genoemde **2+1+2 concept** binnen het onderdeel 'Vaardig in bewegen'.

4.3 FIETSSTIMULERING

Wat willen we bereiken?

1. **Dat alle basisschoolkinderen in Arnhem kunnen fietsen.**
2. **Dat alle basisschoolkinderen in Arnhem veilig naar school kunnen fietsen.**
3. **Dat elke basisschool in Arnhem aandacht besteedt aan het veilig gebruiken van de fiets in het verkeer.**

Wat (gaan) we doen?

- Rondom basisscholen wordt een zogenaamde schoolzone gecreëerd.
- We brengen in kaart hoeveel kinderen fietsvaardig zijn.
- Na de aanleg van een schoolzone worden er fietsclinics gegeven op de basisschool.
- Er wordt een koppeling gemaakt met het WK BMX2021, zodat door middel van BMX kinderen enthousiast worden om te gaan fietsen.
- De verschillende initiatieven die er lopen (Gemeente, Sportbedrijf, maar ook vanuit partners in de stad) koppelen we aan elkaar.

4.3 FIETSSTIMULERING

Ouderen veilig op de fiets

Ouderen wonen steeds langer thuis en worden steeds ouder. Om ervoor te zorgen dat inwoners ook gezond ouder worden, is het essentieel dat zij in beweging blijven. Fietsen is voor veel ouderen een belangrijke manier van bewegen, maar ook een belangrijke manier om zich van a naar b te verplaatsen en onderdeel te blijven uitmaken van de maatschappij. Met de opkomst van de elektrische fiets is de noodzaak groter geworden aandacht te besteden aan het veilig blijven fietsen door deze doelgroep.

Wat willen we bereiken?

Dat ouderen (65+)

1 langer in beweging blijven door te fietsen.

2 op een veilige manier de fiets gebruiken.

Wat (gaan) we doen?

- In het kader van 'Doortrappen' de verschillende initiatieven om ouderen in beweging te houden in kaart brengen.
- Aan de slag om, zo mogelijk, het project Fietsmaatjes uit Schaarsbergen uit te breiden; mensen, die niet (meer) kunnen fietsen, te laten fietsen samen met een vrijwilliger.
- We besteden binnen die initiatieven aandacht aan het veilig gebruik van de fiets.
- Zo nodig geven we opdracht aanvullend activiteiten te organiseren omtrent het blijven fietsen op hogere leeftijd.

5 VERANTWOORD MIDDELENGEBRUIK

5 VERANTWOORD MIDDELENGEBRUIK

We constateren dat de gezondheidsverschillen in onze stad groot zijn mede als gevolg van problematisch alcoholgebruik en ongezonde voeding. Ook willen we meer aandacht besteden aan de gevaren van overmatig drugsgebruik, omdat dit gezondheidsrisico's met zich meebrengt.

Er is een verschil in maatschappelijke acceptatie tussen alcohol en drugs. Het nuttigen van alcohol is inmiddels 'normaal' en mensen koppelen dit aan sociale gelegenheden. Het gebruik van en handel in drugs is daarentegen verboden, en alleenin coffeeshops legaal te verkrijgen. Het heeft daardoor een zwaardere lading. Terwijl de gezondheidseffecten van alcohol zijn niet per se minder ernstig zijn.

Vanuit 'Gezond en Fit', ligt de focus voornamelijk op de preventie van middelengebruik onder jongeren en het stimuleren van een gezonde leefstijl. De uitvoering wordt gestuurd op een integrale aanpak tussen preventie, zorg en veiligheid.

5.1 ROOKVRIJE GENERATIE

Rookvrij opgroeien, willen wij vanzelfsprekend maken. Dat is niet voor niets. Meer mensen in Nederland sterven aan de gevolgen van roken dan door drank- en drugsgebruik, misdaad en verkeer bij elkaar. Ieder kind dat geboren wordt, moet de kans krijgen om volledig rookvrij op te groeien. Dit kan in een rookvrije omgeving met goede voorbeelden om zich heen.

Wat willen we bereiken?

Kinderen die vanaf nu worden geboren:

1. **Doorlopen het liefst al een rookvrije zwangerschap.**
2. **Gaan naar een rookvrije kinderboerderij, kinderopvang en school.**
2. **Spelen in rookvrije speeltuinen.**
3. **Sporten op een sportvereniging / -accommodatie waar niet gerookt wordt in de buurt van kinderen.**

Wat (gaan) we doen?

- Sportaccommodaties in Arnhem zijn rookvrij. (sportparken, sporthallen, gymzalen en playgrounds).
- We geven voorlichting aan zwangere vrouwen over de risico's van roken.
- We geven voorlichting aan jongeren op middelbare scholen over de risico's van roken.
- We sluiten een Arnhems convenant voor een rookvrije generatie met relevante partijen.

5.2 ALCOHOLGEBRUIK

Problematisch alcohol- en drugsgebruik door zowel jong als oud veroorzaakt (woon)overlast en een gevoel van onveiligheid onder inwoners. Het daadwerkelijke gebruik van alcohol en drugs is moeilijk in kaart te brengen. Gebruikers maken dit niet snel openbaar en ouders met kinderen die drugs gebruiken zijn bang voor een stigma. Bovendien zijn de lokale cijfers over alcohol en drugsgebruik niet altijd actueel en geven professionals en jongeren aan andere ervaringen te hebben dan de cijfers vertellen.
Dit programma is een herijking, in het najaar van 2020 zal het college komen met een integrale aanpak op alcohol- en drugsgebruik.

We willen het terugdringen van drankgebruik onder jongeren bijzondere aandacht geven. Door vroeg te beginnen met het drinken van alcohol kan de ontwikkeling van de hersenen worden geremd. Minderjarige jongeren schijnen volgens landelijk onderzoek te gemakkelijk aan alcohol te komen, want 75 tot 90 procent van de pogingen slaagden bij sportkantines of in de horeca.

PERCENTAGE DRINKENDE JONGEREN (KLAS 3-4, VOORTGEZET ONDERWIJS)

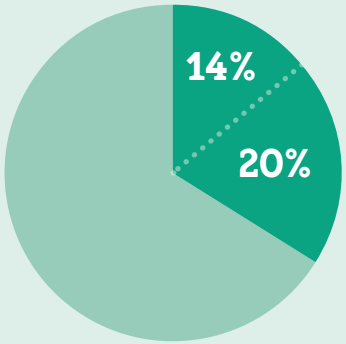

34%
van de jongeren heeft recent gedronken

>20%
van de jongeren heeft recent meer dan vijf glazen per keer gedronken

Bron: *Cijferupdate gemeente Arnhem VGGM, De jeugd in Gelderland Midden, Zelfredzaam, gezond en gelukkig.*

5.2 ALCOHOLGEBRUIK

Wat willen we bereiken?

We willen bereiken dat jongeren ouder dan 18 jaar minder alcohol gaan gebruiken en dat jongeren die jonger zijn dan 18 jaar helemaal geen alcohol gebruiken. We sluiten aan op de campagne NIX-18 van het Ministerie van Volksgezondheid. We willen gezamenlijk met ouders, sportclubs, horeca, scholen voorkomen dat jongeren onder de 18 roken en drinken.

Arnhemse jongeren:

1. **Mogen geen alcohol in openbare ruimte gebruiken.**
2. **Worden thuis door hun ouders bewust gemaakt van de risico's en mogen niet indrinken van hun ouders.**
3. **Krijgen geen alcohol als ze jonger dan 18 jaar zijn bij evenementen en sportkantines.**
4. **Sporten in een omgeving met alcoholvrije buitenreclame en sponsoring.**

Wat (gaan) we doen?

- Voorlichting aan leerlingen over risico's alcoholgebruik met programma De Gezonde School en Genotmiddelen.
- Kortdurende interventies en motiverende gesprekvoering met jongeren en ouders (laat je bijbrengen als gevolg van Spoedeisende Hulp).
- Trainingen aanbieden verantwoord alcohol schenken aan personeel van horeca en sportkantines.
- Aandacht voor een goed schoolbeleid, het betrekken van ouders en het signaleren en begeleiden van leerlingen die problematisch alcohol (of drugs) gebruiken met een geïndiceerd preventieprogramma MOTI-4.

5.3 DRUGSGEBRUIK

Het gebruik van drugs brengt gezondheidsrisico's met zich mee. De groepen waarvan relatief veel mensen gebruiken zijn jongvolwassenen, coffeeshopbezoekers (cannabis) en cliënten van de jeugdhulpverlening. Cannabis is in Nederland de meest gebruikte illegale drug, gevolgd door ecstasy en lachgas.

Middelengebruik en problemen door overmatig of riskant gebruik zijn altijd het resultaat van een combinatie van factoren. De kern van effectief preventiebeleid op het gebied van drugs ligt in de samenhang tussen de pijlers regelgeving, handhaving, voorlichting en educatie.

CIJFERS CANNABIS (HASJ EN WIET)

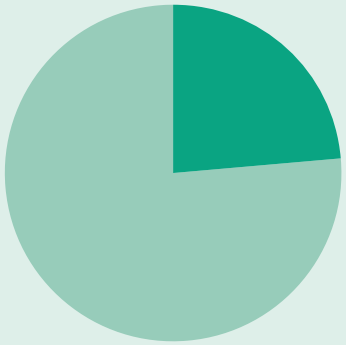

23,7%
van 18-plussers hebben ooit cannabis gebruikt

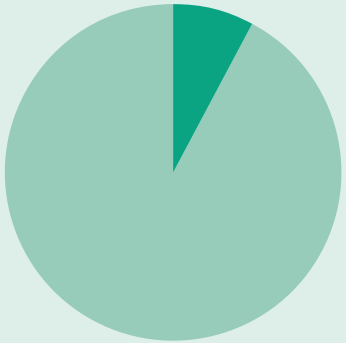

8%
van de Arnhemse jongeren heeft de afgelopen 4 weken geblowd

5.3 DRUGSGEBRUIK

CIJFERS ECSTASY EN LACHGAS

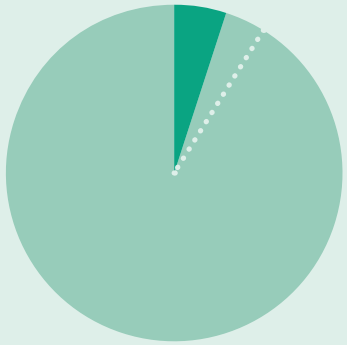

ECSTASY

6%

van de 18-19 jarigen heeft ervaring met ecstasy, dit gebruik stijgt naar 9% in de leeftijdsgroep 20-29 jaar

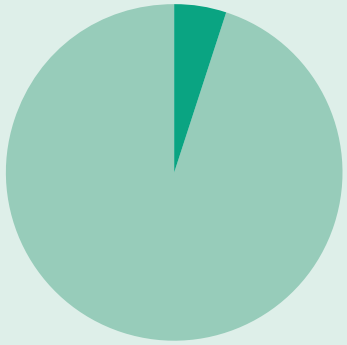

LACHGAS

5%

van de 20-24 jarigen is recreatief grootgebruiker van lachgas

Wat willen we bereiken?

Het voorkomen dat mensen drugs gaan gebruiken of misbruiken door:

1. **Beperken van de beschikbaarheid van drugs.**
2. **Voorlichting over risico's gebruik.**
3. **Zo snel mogelijk reageren op beginnende problemen.**

5.3 DRUGSGEBRUIK

Wat we (gaan) doen?

- Cijfers verzamelen op regionaal niveau over drugsgebruik en kwaliteit van drugs (DIMS testservice) op basis wat de consument zelf aanbiedt. Dit systeem monitort wat er op de markt van illegale uitgaansdrugs wordt aangeboden. Ook signaleert DIMS de gevaren voor de volksgezondheid.
- Mensen met riskant gebruik een persoonlijk adviesgesprek (Iriszorg) geven.
- Jongeren op scholen voorlichten om de keuze te versterken om niet te gebruiken.
- Scholen en ouders maar ook beroepskrachten als maatschappelijk werkers, artsen etc. informeren over hoe ze op beginnend problematisch gebruik kunnen reageren.
- Testen aanbieden op internet of je riskant gebruikt zoals de App van Iriszorg.
- De vijf stappen van de handreiking van het Trimbos-instituut opnemen in bestaande activiteitenaanbod Iriszorg gericht op voorlichting gevolgen van lachgasgebruik.
- Preventie bedrijven door leeftijdsgenoten. Studenten krijgen voorlichting van en door jongeren (Unity Peers) uitgevoerd door Iriszorg.
- Iriszorg gaat nauwer samenwerken met professionals die werken met jongeren. Denk aan onderwijs, jeugdzorg en jongerenwerk.

6 MET WIE DOEN WE DIT?

6 MET WIE DOEN WE DIT?

De rol die de gemeente kan spelen op veel van bovengenoemde, maatschappelijke onderwerpen is beperkt. Om onze ambities te realiseren hebben we andere partners uit de stad nodig.

In dit hoofdstuk gaan we iets verder in op hoe samenwerking met deze partners in de stad plaatsvindt.

6.1 LOKAAL SPORTAKKOORD ARNHEM

In navolging op het Nationaal Sportakkoord wordt er in Arnhem het lokale sportakkoord gesloten. Het lokale sportakkoord is een akkoord tussen verschillende partners in Arnhem, waarvan de gemeente er één is. In samenwerking met deze partners vanuit de sport, het onderwijs en wijkorganisaties hebben we in Arnhem gekozen voor drie thema's.

We werken hierin samen met onder andere:

- Arnhemse sportfederatie
- Arnhemse voetbalfederatie
- Gelderse sport federatie
- KNVB
- Urban Sport Coalition
- Scholenkoepels Basis/Fluvius en Delta
- Provincie Gelderland,

Thema's lokaal sportakkoord · gemeente Arnhem

4 THEMA'S ARNHEM

1 Inclusief bewegen

2 Beweegvriendelijke leefomgeving voor iedereen

3 Vitale en toekomstbestendige sportaanbieders

4 Vijf uur bewegen op en rond school (2+1+2) aanpak

IN WELKE WIJKEN?

Presikhaaf **Rijkerswoerd** **Elderveld**

→ aangestuurd door kerngroep op wijkniveau →

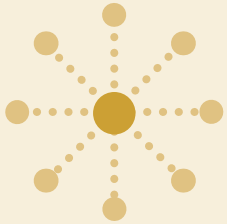

← i.s.m. sportsboard

6.2 SAMENWERKING MET DE TEAMS LEEFOMGEVING

De Teams Leefomgeving (TLO) zijn onze **ogen en oren in de wijken**. Zonder samenwerking met zorgpartners, verenigingen, bewonersgroepen, maatschappelijke organisaties etc., uit de wijken kunnen we de ambities uit dit plan niet waarmaken. In de wijken moet het gebeuren.

De Teams Leefomgeving zijn een belangrijke schakel tussen de gemeente brede strategie en uitvoering daarvan in de wijk. Samenwerking begint al bij het opstellen van dit plan. Aan de hand van wat er in de wijken speelt, de problematiek en behoeften van wijkbewoners, is dit plan opgesteld samen met de TLO's.

Vervolgens spelen de TLO's een belangrijke rol in de afstemming in de wijk en het laten aansluiten van gezond en fit op de lokale wijkspeerpunten. Ten slotte dragen de TLO's bij aan dit plan door de inzet van middelen om voorzieningen te realiseren en beweeg- en/of sociale activiteiten te ondersteunen. Een goed voorbeeld is de geplande realisatie van een multifunctioneel court in Schuytgraaf of de ondersteuning van loopgroepen voor senioren in Rijkerswoerd. Hierbij sluiten we aan op o.a. de programma's Kansrijk Opgroeien en Vroegtijdig Schoolverlaten.

6.3 VERTALING IN DE OPDRACHT NAAR SA

In 2017 is het Sportbedrijf Arnhem verzelfstandigd. Met onder andere als doel om zo efficiënt mogelijk om te gaan met de middelen die de gemeente heeft voor sport en bewegen. Met de verzelfstandiging van het Sportbedrijf is ook een opdrachtgever – opdrachtnemer relatie ontstaan. Nu de eerste jaren van verzelfstandiging bijna voorbij zijn (2017-2020), en de basis op orde is, is het tijd om verder te werken aan de professionalisering van deze opdrachtgever – opdrachtnemer relatie.

Dat betekent dat we vanuit de gemeente onze doelstellingen nog scherper moeten hebben en deze doorvertalen naar een subsidieopdracht aan het Sportbedrijf Arnhem. Vanuit het Sportbedrijf vraagt dit ook continue doorontwikkeling van de dienstverlening aan de gemeente, waarbij we oog hebben voor de ontwikkelingen die plaatsvinden in de Arnhemse samenleving.

Afgelopen jaar hebben wij stappen gezet om, samen met de Teams Leefomgeving, deze 'uitvraag' aan het Sportbedrijf beter te laten aansluiten op onze doelstellingen, aansluitend op dit plan. Dit heeft onder andere geresulteerd in betere structurele afstemming van SA met de TLO's en concrete plannen van aanpak op thema's zoals 'bewegen in de openbare ruimte', 'urban sport' en 'seniorensport'. In de aankomende periode is het zaak om dit samen met het Sportbedrijf Arnhem door te zetten.

6.4 VERTALING IN DE OPDRACHT NAAR VGGM (GGD)

De Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) richt zich op het bewaken, beschermen en bevorderen van de publieke gezondheid. Deze taken zijn voornamelijk stedelijk (en deels landelijk) georganiseerd (uitvoering door RIVM en GGD). Bijvoorbeeld infectieziektenbestrijding, medische milieukunde en de uitvoering van de jeugdgezondheidszorg.

Op basis van de Gemeenschappelijke Regeling wordt ieder jaar de begroting van VGGM vastgesteld waarin de afspraken voor alle 15 gemeenten van het werkgebied van VGGM zijn vastgelegd. In 2016 is er een regionale visie op publieke gezondheidszorg (Gelderland-Midden) opgesteld.

Deze kent vier opgaven:

1. **Aanpakken van sociaaleconomische gezondheidsverschillen.**
2. **Bevorderen van participatie, kwaliteit van leven en eigen regie van chronisch zieken.**
3. **Bieden van een vangnetfunctie voor de zeer kwetsbare doelgroepen.**
4. **Investeren in een gezonde leefomgeving.**

Vanwege de nieuwe landelijke nota gezondheidsbeleid zal de regionale visie in 2020 worden geactualiseerd. Naast de gemeenschappelijke VGGM-begroting worden via lokaal maatwerk aanvullende activiteiten ingekocht. Met VGGM worden vanaf 2021 nieuwe afspraken gemaakt voor het verwezenlijken van de ambities uit dit plan Gezond en Fit.

6.5 PREVENTIEAGENDA (2020-2023)

Sinds 2011 werken de gemeente Arnhem en Menzis samen aan een betere gezondheid van de Arnhemmers vanuit een gezamenlijke missie: Een betere gezondheid en meer participatie voor zoveel mogelijk inwoners van Arnhem met een zo effectief mogelijke inzet van middelen. Zo houden we de zorg toegankelijk en ervaren de inwoners van Arnhem meer leefkracht.

Voor de periode 2020-2023 is een lokale werkagenda opgesteld. Op gebied van preventie wordt op de volgende projecten samengewerkt:

1. **Gecombineerde Leefstijlinterventie voor minima (18+, programma X-fittt).**
2. **Valpreventie (voor ouderen).**
3. **GO! (Gezond Onderweg): ketenzorg voor kinderen met overgewicht en obesitas (18-).**

6.6 SAMENWERKING MET BEDRIJFSLEVEN EN PARTNERS

Voor de bedrijven in onze stad zien we verschillende rollen weggelegd als het aankomt op bewegen en gezondheid.

Ten eerste, zoals in het begin van dit plan te zien is, komt een groot gedeelte van investeren in een gezonde leefstijl van inwoners terecht bij de werkgevers. Vitale, gezonde werknemers zijn namelijk een stuk productiever en dragen bij aan een laag verzuimgehalte. We willen daarom bedrijven stimuleren om te investeren in hun vitaliteitsbeleid.

Daarnaast zien we een rol voor het bedrijfsleven om actief te participeren in de sport- en beweegwereld van onze stad. Bedrijven kunnen in het kader van maatschappelijk verantwoord ondernemen verenigingen bijvoorbeeld ondersteunen met hun diensten.

Een voorbeeld is een advocatenkantoor dat om niet een x aantal uren juridische ondersteuning biedt aan verenigingen. Vitesse Betrokken is een ander goed voorbeeld, dat door het inzetten van hun 'core business', voetbal, jongeren in de Arnhemse wijken ondersteunt in hun ontwikkeling.

Ten slotte, onlangs heeft de gemeente een **'sportsboard'** opgericht, een club van ondernemers en bedrijven die graag mee willen denken, en zich in willen zetten voor de sport in Arnhem. Deze samenwerking is in ontwikkeling. In de komende jaren willen we hier concrete stappen in zetten.

Ook andere partners uit de stad (en daarbuiten) hebben wij hard nodig. Met een aantal van hen werken wij intensief samen. Menzis is hier boven al kort genoemd. Maar ook met Papendal, als hét topsport en innovatiecentrum van

6.6 SAMENWERKING MET BEDRIJFSLEVEN EN PARTNERS

Nederland, werkt de gemeente Arnhem samen door middel van een convenant. Dit heeft als doel om de stad en haar inwoners optimaal te laten profiteren van Papendal en vice versa.

Met Vitesse hebben wij onlangs een nieuw convenant afgesloten met betrekking tot Vitesse Betrokken, waarin wij door middel van diverse projecten (Vitesse Hattrick, Goals, Werkt) samenwerken en de kracht van Vitesse inzetten om sociaal maatschappelijke meerwaarde te creëren op het gebied van gezonde leefstijl en bewegen.

Landelijk werken wij samen, met bijvoorbeeld de Nevobo om in de aanloop naar het WK Volleybal 2022 de volleybalsport in Arnhem en daarmee de breedtesport een boost te geven. Dit zijn slechts enkele van de tientallen voorbeelden die we hier kunnen noemen. De lange lijst met partners geeft nogmaals aan dat de gemeente Arnhem afhankelijk is van al die partners, zonder hen kunnen we onze ambities niet realiseren.

7 WAT HEBBEN WE HIER VOOR NODIG?

7 WAT HEBBEN WE HIER VOOR NODIG?

Zoals aan het begin van dit plan geschetst, is dit plan in de basis een aanscherping, een accentverlegging, van het huidige beleid. Inzet op de meeste ambities uit dit plan kunnen wij vanuit de huidige financiële kaders doen. Hierbij is het van belang dat de middelen die nu beschikbaar zijn voor sport en publieke gezondheid beschikbaar blijven.

Op een aantal thema's zijn mogelijke financiële consequenties nog niet in beeld te brengen. Met name de Arnhemse Voetbalaanpak en het 'uitvoeringsplan bewegen in de openbare ruimte', vraagt nadere uitwerking. Het komende jaar wordt op deze onderwerpen verder uitgewerkt of er, afhankelijk van het ambitie niveau, extra middelen nodig zijn. Indien dit het geval is, zullen we hierop terugkomen zodra dit beter in te schatten is.

Totaalbeeld Gezond en Fit

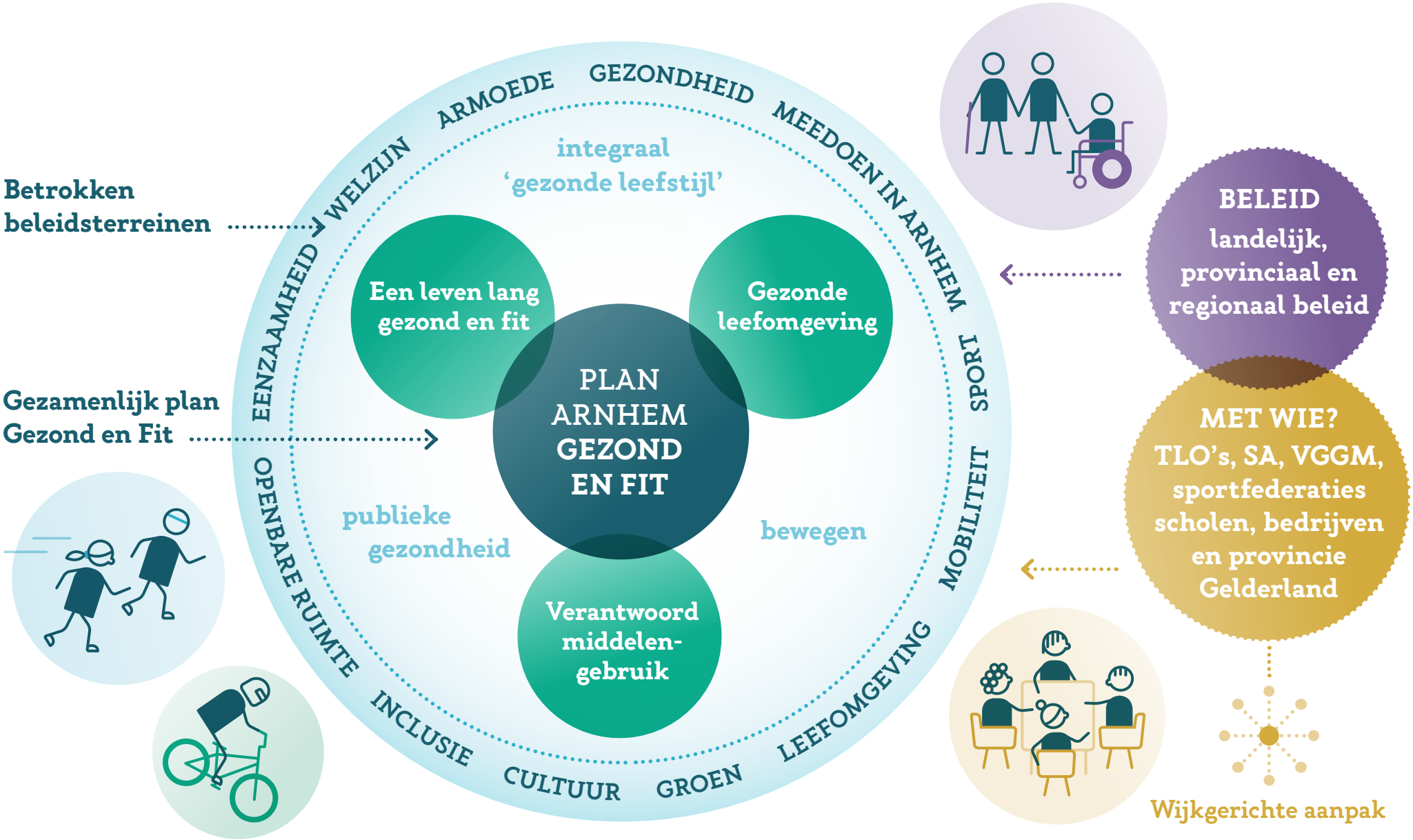

Een gezonde leefomgeving in Arnhem! Dat doen we niet alleen, maar samen met vele partners én natuurlijk met de bewoners zelf. We hopen dat steeds meer Arnhemmers gaan sporten. Dit scheelt niet alleen in de zorgkosten, maar het is ook gezond, en bovenal leuk!

Colofon